

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

11 lipca 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Mariusz Łodko (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Marcin Trzebiatowski

SSN Kamil Zaradkiewicz

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 11 lipca 2025 r. w Warszawie
skargi kasacyjnej Banku spółki akcyjnej w W.
od wyroku Sądu Okręgowego w Częstochowie
z 5 sierpnia 2022 r., VI Ca 223/22,
w sprawie z powództwa M. N.
przeciwko Bankowi spółce akcyjnej w W.
o ustalenie i zapłatę,

1. oddala skargę kasacyjną;

2. zasądza od Banku spółki akcyjnej w W. na rzecz M. N. 2717 zł (dwa tysiące siedemset siedemnaście złotych) kosztów postępowania kasacyjnego z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia niniejszego wyroku pozwanemu do dnia zapłaty.

Marcin Trzebiatowski

Mariusz Łodko

Kamil Zaradkiewicz

[wr]

UZASADNIENIE

M. N. wniósł pozew przeciwko Bankowi spółce akcyjnej w W. o zasądzenia 57 492,72 zł wraz z bliżej określonymi odsetkami tytułem zwrotu świadczeń nienależnych z nieważnej umowy kredytu. Wniósł też o ustalenie nieistnienia stosunku prawnego wynikającego z tej umowy. Na wypadek nieuwzględnienia tak sformułowanych roszczeń (żądania główne) wniósł o zasądzenia 56 065,70 zł wraz z bliżej określonymi odsetkami tytułem zwrotu świadczeń nienależnych w związku z abuzywnością postanowień umowy kredytu zawierających klauzule przeliczeniowe (żądanie ewentualne).

Wyrokiem z 19 stycznia 2022 r. Sąd Rejonowy w Zawierciu ustalił, że umowa nr [...] o kredyt mieszkaniowy [...] z 22 grudnia 2006 r. jest nieważna; zasądził od pozwanego na rzecz powoda 57 492,72 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od 27 kwietnia 2020 r. do dnia zapłaty i orzekł o kosztach postępowania.

Wyrokiem z 5 sierpnia 2022 r. Sąd Okręgowy w Częstochowie oddalił apelację i orzekł o kosztach postępowania.

Sąd drugiej instancji podzielił i przyjął za własne ustalenia faktyczne Sądu Rejonowego, z których w zakresie istotnym dla rozstrzygnięcia wynika, że 22 grudnia 2006 r. powód zawarł z Bankiem spółką akcyjną w G. – poprzednikiem prawnym pozwanej – umowę nr [...] o kredyt mieszkaniowy [...] denominowany udzielony w złotych w kwocie stanowiącej równowartość 112 345,44 CHF. Zgodnie z postanowieniami Części Ogólnej Umowy (COU) kredyt został udzielony w złotych polskich. W przypadku kredytu denominowanego w walucie obcej kwota kredytu w złotych miała być określona przez przeliczenie kwoty wyrażonej w walucie według kursu kupna tej waluty zgodnie z Tabelą kursów z dnia uruchomienia kredytu. Ryzyko związane ze zmianą kursu waluty miał ponosić kredytobiorca (§ 1 ust. 2-3 COU).

Z ustaleń faktycznych wynika, że harmonogram spłat kredytu denominowanego w walucie obcej był wyrażony w walucie, w której kredyt jest denominowany; spłata miała następować w złotych w równowartości kwot wyrażonych w walucie obcej; do przeliczeń wysokości rat kapitałowo-odsetkowych

splacanego kredytu miał być stosowany kurs sprzedaży danej waluty według Tabeli kursów z dnia spłaty (§ 13 ust. 7 COU). Dnia 19 sierpnia 2014 r. – w związku z wejściem w życie z dniem 26 sierpnia 2011 r. ustawy z 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw – strony zawarły porozumienie zmieniające warunki spłaty kredytu. Przedmiotem porozumienia było w szczególności ustalenie, że w przypadku kredytu denominowanego lub indeksowanego do waluty innej niż polska, kredytobiorca mógł dokonywać spłaty rat kapitałowo-odsetkowych bezpośrednio w tej walucie, co nie wiązałoby się z żadnymi dodatkowymi kosztami. Porozumienie regulowało także zasady określania sposobów i terminów ustalania kursów wymiany walut dla kredytów denominowanych lub indeksowanych do waluty obcej oraz przeliczania na walutę spłaty kredytu.

Sąd drugiej instancji ustalił, że bank wypłacił powodowi kredyt w czterech transzach: 1) 55 273,20 CHF stanowiącą równowartość 131 163,30 zł; 2) 22 346,59 CHF stanowiącą równowartość 52 465,32 zł; 3) 23 028,28 CHF stanowiącą równowartość 52 465,32 zł; 4) 11 697,37 CHF stanowiącą równowartość 23 766,72 zł. Do 10 stycznia 2020 r. powód zwrócił kredytodawcy 86 076,45 CHF tytułem spłaty kapitału oraz 19 530,59 CHF odsetek.

Z ustaleń faktycznych wynika, że przed zawarciem umowy, powód złożył oświadczenie o akceptacji ryzyka kursowego oraz ryzyka zmiennej stopy procentowej. Powodowi przedstawiono tabele z historią wahań kursu franka szwajcarskiego. Bank zapewniał powoda, że kurs franka szwajcarskiego jest stabilny oraz że wahania kursu waluty, ze względu na sytuację gospodarczą Szwajcarii, nie przekroczą bariery 3 zł. Powód nie otrzymał przed zawarciem umowy kredytu wzoru umowy oraz wzoru regulaminu. Został mu przedstawiony druk umowy, który nie był przedmiotem negocjacji. Bank nie wyjaśnił powodowi, jak będzie kształtowała się rata kredytu oraz saldo kredytu, w przypadku wzrostu kursu franka szwajcarskiego. Powód nie został również poinformowany, w jaki sposób są tworzone tabele kursu waluty oraz jaką kwotę otrzyma po wypłacie wszystkich transz kredytu.

Sąd drugiej instancji wyjaśnił, że zastosowanie indeksacji walutowej w umowie kredytu jest co do zasady dopuszczalne. Jej zastosowanie nie narusza ani zasady

nominalizmu (art. 358¹ k.c.), ani zasady swobody umów (art. 353¹ k.c.) o ile w umowie kredytu zawarto przedmiotowo istotne postanowienia charakteryzujące taką umowę zgodnie z art. 69 pr.bank. Zawarcie umowy kredytu z zastosowaniem indeksacji walutowej wymaga jednak określenia kursu waluty na potrzeby wypłaty kwoty kredytu i ustalenia rat kredytu, niezależnego od arbitralnych decyzji kredytodawcy oraz w taki sposób – w tym przez odwołanie do kursów walut innych instytucji finansowych, tj. np.: średniego kursu NBP – aby kredytobiorca, mógł przed zawarciem umowy, ustalić poziom, do którego ponosi ryzyko związane ze skorzystaniem z takiego kredytu w konkretnym banku, oferującym znane z góry warunki ustalania wysokości rat kapitałowych, rzutujących automatycznie na wysokość faktycznie spłacanego oprocentowania.

Sąd Okręgowy wyjaśnił, że pozwany zobowiązał się do udzielenia kredytu w złotych stanowiących równowartość kwoty wyrażonej we frankach szwajcarskich. Skoro jej przeliczenie odbywało się na podstawie tabel kursów waluty ustalanych przez bank, powód nie miał możliwości ustalenia jaką kwotę ostatecznie otrzyma. Zastosowany w umowie mechanizm indeksacji do waluty obcej dotyczył zarówno kwoty udzielonego kredytu, jak i rat kapitałowo-odsetkowych, spłacanych przez powoda zgodnie z harmonogramem. Przeliczanie dokonywane było w przypadku uruchamianego kredytu na podstawie kursu kupna waluty obcej określonego w tabeli kursów obowiązującej w banku. Natomiast raty kapitałowo-odsetkowych spłacanego kredytu przeliczane były zgodnie z kursem sprzedaży waluty obcej określonego w tabeli kursów obowiązującej w banku. Kredytodawca określał ponadto kurs waluty w sposób arbitralny, decydując tym samym o wysokości zobowiązania powoda i wysokości poszczególnych rat. Taki sposób ukształtowania praw i obowiązków stron umowy kredytu i włączenie do niej przez pozwanego z przygotowanego wzorca postanowień z nietransparentnymi klauzulami waloryzacyjnymi narusza równowagę stron umowy. Stawia powoda – konsumenta – w gorszej pozycji, bo bez wątpienia jest sprzeczne z dobrymi obyczajami. Sąd Okręgowy przyjął za Sądem pierwszej instancji, że taka konstrukcja umowy kredytu narusza art. 353¹ k.c., gdyż przekracza granice wyznaczone naturą stosunków obligacyjnych i zasadami współżycia społecznego.

Sąd drugiej instancji wyjaśnił, że ocena materialnoprawna roszczenia należy do Sądu *meriti*. Sąd drugiej instancji może z urzędu oceniać i korygować zastosowane przepisy prawa materialnego, a żądanie pozwu powinno być podane analizie pod kątem zamieszczenia w umowie kredytu niedozwolonych postanowień umownych na podstawie art. 385¹ – 385² k.c. W takim wypadku bez znaczenia był sposób późniejszego wykonania umowy kredytu, skoro na podstawie art. 385² k.c. ocena zgodności umowy zgodnie z dobrymi obyczajami dokonywana jest według stanu z daty jej zawarcia. Zastosowana w umowie klauzula indeksacyjna, dotycząca przeliczenia kwoty kredytu i rat kapitałowo-odsetkowych określa podstawowe jej świadczenia, służąc do określenia wysokości świadczenia głównego kredytobiorcy. Natomiast niejasny i niepoddający się weryfikacji mechanizm ustalania przez bank kursów waluty, jest w sposób oczywisty sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco narusza interesy konsumenta, a klauzula, która nie zawiera jednoznacznej treści i przez to pozwala na pełną swobodę decyzyjną przedsiębiorcy w kwestii bardzo istotnej dla konsumenta, dotyczącej kosztów kredytu, jest klauzulą niedozwoloną w rozumieniu art. 385¹ k.c.

Sąd drugiej instancji wskazał, że eliminacja z umowy kredytu denominowanego/indeksowanego postanowień zawierających klauzule waloryzacyjne – służące ustaleniu kursu waluty celem wypłaty kredytu w złotych i przeliczenia rat kapitałowo-odsetkowych wyrażonych w walucie denominacji na złote – powoduje, że dalsze wykonanie umowy nie jest możliwe. Umowa nie może być wykonywana w pozostałym zakresie, nie tylko dlatego, że dotyczy głównego świadczenia konsumenta. Również z tego powodu, że bez klauzul waloryzacyjnych jej wykonanie jest wykluczone. Mimo ustalenia kwoty kredytu we franku szwajcarskim, wypłata tego świadczenia mogła nastąpić tylko w złotych, podobnie jak spłata kredytu – także została przewidziana w złotych. Sąd Okręgowy – odwołując się do poglądów orzeczniczych Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej – wyjaśnił, że 1) obowiązkiem sądu jest wykluczenie stosowania nieuczciwego warunku umownego w taki sposób, nie wywołał on wiążącego skutku dla konsumenta; 2) sąd nie jest władny dokonać zmiany takiego postanowienia; 3) wypełnianie luk w umowie nie może odbywać się na podstawie przepisów o charakterze ogólnym, w tym przez zastąpienie kursu z tabeli banku, zastrzeżonego w umowie, żadnym innym kursem

notowania CHF do złotego – w tym kursem ogłaszającym przez NBP. Konsekwencją tego było uznanie nieważności umowy kredytu *ex tunc*, skoro abuzywne postanowienie umowy jest z niej eliminowane bez wprowadzenia w to miejsce podobnego mechanizmu waloryzacyjnego, ale zgodnego z naturą takich stosunków umownych. Ponadto umowa nie może być wykonana – a tym samym i rozliczona – z uwagi na wyeliminowanie z niej postanowień niezbędnych do określenia głównego zobowiązania kredytobiorcy – wysokości raty kapitałowo-odsetkowej albo pozostałej do spłaty części kredytu.

Skargę kasacyjną od tego wyroku wniosła pozwana. Zaskarżyła go w całości, zarzucając naruszenie przepisów prawa procesowego: art. 15¹zss ust. 1 pkt 4 ustawy z 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych, oraz prawa materialnego: art. 58 § 1 w zw. z art. 353¹ k.c., art. 385¹ § 1 oraz art. 385² k.c., art. 358 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13, art. 385 § 1 k.c. w zw. z art. 69 ust. 1 i 2 pkt 2 pr.bank., art. 358¹ § 2 k.c., i art. 385¹ § 2 k.c. w zw. z art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 w zw. z art. 358 § 1 i 2 k.c. w brzmieniu obowiązującym od 24 stycznia 2009 r. i art. L przepisów wprowadzających kodeks cywilny.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest nieuzasadniona.

Zgodnie art. 15zss¹ ust. 1 pkt 4 ustawy z 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych – w brzmieniu z daty orzekania przez Sąd Okręgowy – w okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii ogłoszonego z powodu COVID-19 oraz w ciągu roku od odwołania ostatniego z nich, w sprawach rozpoznawanych na podstawie przepisów Kodeksu postępowania cywilnego, w pierwszej i drugiej instancji sąd rozpoznaje sprawy w składzie jednego sędziego; prezes sądu może zarządzić rozpoznanie sprawy w składzie trzech sędziów, jeżeli uzna to za wskazane ze względu na szczególną zawłość lub precedensowy charakter sprawy. Z materiału sprawy wynika, że Prezes Sądu Okręgowego zarządzeniem z 1 kwietnia 2022 r.,

zarządził rozpoznanie sprawy w składzie trzech sędziów – ze względu na szczególną zawołość sprawy (k. 239). Sąd drugiej instancji – rozpoznając apelację w składzie trzech sędziów – orzekał zatem we właściwym składzie. Chybiony okazał się zatem zarzut naruszenia tego przepisu i skutkujący w ocenie skarżącego nieważnością postępowania (art. 379 pkt 4 k.p.c.).

Chybione były też zarzuty naruszenia prawa materialnego.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego wyróżnia się trzy rodzaje kredytów: indeksowany, denominowany i walutowy. W kredycie indeksowanym kwota kredytu jest wyrażona w złotych, w tej walucie jest wypłacana, ale zostaje przeliczona na walutę obcą po kursie kupna tej waluty, na zasadach określonych w umowie. W kredycie denominowanym kwota kredytu jest wyrażona w walucie obcej, wypłacona w złotych po przeliczeniu na podstawie klauzuli umownej po kursie kupna waluty. W kredycie walutowym kwota kredytu jest wyrażona w walucie obcej, w takiej walucie udostępniona kredytobiorcy i w takiej walucie również jest dokonywana spłata kredytu (zob. wyroki SN: z 7 listopada 2019 r., IV CSK 13/19; z 30 września 2020 r., I CSK 556/18; z 13 maja 2022 r., II CSKP 405/22; z 27 marca 2024 r., II CSKP 1258/22). Tylko w kredycie walutowym roszczenie kredytobiorcy w stosunku do kredytodawcy określone jest w walucie obcej w taki sposób, że kredytobiorca może żądać od kredytodawcy wypłaty kwoty kredytu w tej walucie. W dwóch pozostałych wypadkach żądanie kredytobiorcy w stosunku do kredytodawcy dotyczy wyłącznie waluty krajowej, a waluta obca pełni w tych umowach tę samą, „waloryzacyjną” funkcję. Kredyty indeksowany i denominowany w walucie obcej różnią się wyłącznie sposobem wyrażenia owej waloryzacyjnej funkcji pełnionej przez walutę obcą (zob. wyrok SN z 13 maja 2022 r., II CSKP 293/22). Z ustaleń faktycznych Sądu drugiej instancji, które wiążą Sąd Najwyższy wynika, że w umowie kredytu przyjęto, iż kwota kredytu została określona w walucie denominacji (franku szwajcarskim), a jego wypłata miała nastąpić w złotych. To oznacza, że strony zawarły umowę kredytu denominowanego do waluty obcej – franka szwajcarskiego.

Sąd Najwyższy w składzie rozpoznającym skargę kasacyjną podziela liczne poglądy judykatury i przyjmuje je za własne, w których wielokrotnie już wyjaśniono, że określenie wysokości należności obciążającej kredytobiorcę z odwołaniem

do tabel kursowych ustalanych przez bank, bez wskazania obiektywnych kryteriów oznaczania kursu waluty jest nietransparentne, pozostawia pole do arbitralnego działania banku i obciąża kredytobiorcę nieprzewidywalnym ryzykiem oraz narusza równorzędność stron umowy kredytu (zob. np. wyroki SN: z 26 maja 2022 r., II CSKP 650/22, OSNC-ZD 2022, nr 4, poz. 48 i powołane tam orzecznictwo, i z 13 października 2022 r., II CSKP 864/22, OSNC 2023, nr 5, poz. 50). Takie postanowienia umowne, kształtując prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy są niedozwolone i nie wiążą konsumenta (art. 385¹ k.c., zob. wyroki SN: z 13 maja 2022 r., II CSKP 464/22; z 27 maja 2022 r., II CSKP 314/22; z 9 września 2022 r., II CSKP 794/22; z 28 października 2022 r., II CSKP 902/22). Postanowienia te należy uznać za niedozwolone niezależnie od tego, czy swoboda banku w ustaleniu kursu jest pełna, czy też w jakiś sposób ograniczona, np. w razie wprowadzenia możliwych maksymalnych odchyleń od kursu ustalanego z wykorzystaniem obiektywnych kryteriów.

Sąd *meriti* wyjaśnił w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, że przedmiotowa umowa kredytu nie limitowała swobody banku w ustalaniu kursu waluty, zatem nie tworzyła realnego instrumentu chroniącego powoda przed ryzykiem arbitralności i nadużyć ze strony banku. Odwołanie w umowie do kursu ustalanego jednostronnie przez bank – bez wskazania zasad jego obliczania – umożliwiało mu oddziaływanie na wysokość zadłużenia kredytobiorcy. Sąd drugiej instancji trafnie więc uznał za niedozwolone klauzule przeliczeniowe zawarte w umowie stron, pozwalające bankowi na swobodne ustalenie kursu walutowego, według którego następuje przeliczenie udzielonego kredytu oraz uiszczanych przez powoda rat.

Należy również zwrócić uwagę, że stwierdzenia abuzywności postanowień umownych zawierających klauzule przeliczeniowe, nie wyklucza uprawnienie banku do ustalania kursów walut i obowiązek ich ogłaszania przewidziany w art. 111 ust. 1 pkt 4 pr.bank. Bankom niewątpliwie przysługuje wskazane uprawnienie, jak również prawo do przeprowadzania transakcji na podstawie ustalonych przez siebie kursów. Niedozwolony charakter zakwestionowanych postanowień polega jednak nie na samym zastosowaniu kursu banku, ale na tym, że kredytobiorca musiał przystać na zastosowanie kursu, którego wysokości nie mógł poznać przed przystąpieniem

do umowy, a który to kurs bank miał ustalić dopiero w przyszłości (zob. wyrok SN z 18 października 2023 r., II CSKP 122/23).

Chybione są zatem zarzuty naruszenia art. 385¹ § 1 i art. 385² k.c. oraz art. 58 § 1 w zw. z art. 353¹ k.c.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego ugruntowane jest stanowisko, że klauzule kształtujące mechanizm indeksacji, zastrzeżone w umowie kredytu złotowego denominowanego w walucie obcej, określają główne świadczenie kredytobiorcy (zob. np. wyroki SN: z 4 kwietnia 2019 r., III CSK 159/17; z 9 maja 2019 r., I CSK 242/18; z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, OSNC-ZD 2021, nr 2, poz. 20; z 2 czerwca 2021 r., I CSKP 55/21; z 3 lutego 2022 r., II CSKP 459/22; z 4 czerwca 2024 r., II CSKP 1213/22, i z 25 lipca 2024 r., II CSKP 1703/22). W orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej przyjmuje się, że za postanowienia umowne mieszczące się w pojęciu głównego przedmiotu umowy w rozumieniu art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13 należy uważać te, które określają podstawowe świadczenia w ramach danej umowy i które z tego względu charakteryzują tę umowę (zob. wyroki TSUE: z 30 kwietnia 2014 r., C-26/13, Árpád Kásler i Hajnalka Káslerné Rábai przeciwko OTP Jelzálogbank Zrt, pkt 49-50; z 26 lutego 2015 r., C-143/13, Bogdan Matei i Ioana Ofelia Matei przeciwko SC Volksbank România SA, pkt 54; z 23 kwietnia 2015 r., C-96/14, Jean-Claude Van Hove przeciwko CNP Assurances SA, pkt 33, i z 20 września 2017 r., C-186/16, Ruxandra Paula Andriciuc i in. przeciwko Banca Românească SA, pkt 35). Za takie również uznawane są klauzule indeksacyjne (waloryzacyjne), jak i postanowienia odnoszące się do ustalonego w walucie obcej mechanizmu waloryzacji świadczeń (określane niekiedy jako „klauzule ryzyka walutowego”), które wiążą się z obciążeniem kredytobiorcy – konsumenta ryzykiem zmiany kursu waluty i związanym z tym ryzykiem zwiększenia kosztu kredytu (zob. wyroki TSUE: z 20 września 2017 r., C-186/16, Andriciuc i in., pkt 37; z 20 września 2018 r., C-51/17, OTP Bank i OTP Faktoring, pkt 68; z 14 marca 2019 r., C-118/17, Dunai, pkt 48; z 3 października 2019 r., C-260/18, Dziubak, pkt 44).

Chybiony jest zatem zarzut dotyczący naruszenia art. 385 § 1 k.c. w zw. z art. 69 ust. 1 i 2 pkt 2 pr.bank. Klauzule kształtujące mechanizm indeksacji w ocenianej

umowie kredytu, są postanowieniami określającymi rozmiar głównych świadczeń stron.

Niezasadny jest również zarzut naruszenia art. 358¹ § 2 k.c., gdyż posługiwanie się przez Sąd drugiej instancji – w odniesieniu do klauzul przeliczeniowych (denominacyjnych) zawartych w umowie kredytu – określeniem „klauzula waloryzacyjna”, należy postrzegać jedynie w kategoriach pewnej nieścisłości terminologicznej, a nie jako odwołanie się do instytucji uregulowanej w art. 358¹ § 2 k.c.

Konsekwencje uznania za abuzywne głównych świadczeń stron, a takimi są postanowienia zawierające klauzule kształtujące mechanizm indeksacji, zastrzeżone w umowie kredytu złotowego denominowanego w walucie obcej (zob. np. wyrok SN z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, OSNC-ZD 2021, nr 2, poz. 20) Sąd Najwyższy wyjaśnił w uchwale całej Izby Cywilnej z 25 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22 (OSNC 2024, nr 12, poz. 118). Sąd Najwyższy przyjął, że w razie niemożliwości ustalenia wiążącego strony kursu waluty obcej w umowie kredytu indeksowanego lub denominowanego umowa nie wiąże także w pozostałym zakresie. Stanowisko to odzwierciedla dominujący w orzecznictwie Sądu Najwyższego pogląd, że w przypadku umowy kredytu denominowanego kursem CHF, po wyeliminowaniu z niej klauzul przeliczeniowych, nie jest możliwe utrzymanie takiej umowy w mocy. W takiej sytuacji nie jest bowiem możliwe określenie zgodnego z wolą stron rozmiaru wzajemnych świadczeń, a przede wszystkim wysokości zobowiązania konsumenta względem banku. Postanowienia określające główne świadczenia stron podlegają bowiem kontroli z punktu widzenia abuzywności tylko wówczas, gdy są niejednoznaczne (art. 385¹ § 1 zd. 2 k.c.). W przeciwnym razie zasady ochrony konsumenta muszą ustąpić jednoznacznej woli stron. Jeżeli jednak postanowienia te są niejednoznaczne, to w efekcie nie ma zgodnych oświadczeń woli obu stron co do związania się umową o określonej treści. Nie istnieje więc konsens w zakresie głównych świadczeń, który z perspektywy art. 385¹ § 1 k.c. podlegałby ochronie. Stąd też wynika skutek w postaci braku związania umową w pozostałym zakresie, skoro nie są uzgodnione główne świadczenia stron, a więc elementy konstrukcyjne umowy, przesądzające o charakterze (istocie) danego stosunku prawnego (zob. wyrok SN

z 13 października 2022 r., II CSKP 864/22, OSNC 2023, nr 5, poz. 50, i powołane tam orzecznictwo).

W umowie kredytu denominowanego, kwota kredytu określona jest w walucie obcej i jak przewidziano jednocześnie w umowie stron, jej wypłata miała nastąpić w złotych. Eliminacja klauzuli przeliczeniowej w takiej umowie sprawia, że nie wiadomo, jaką kwotę powinien wypłacić bank. Brakuje zatem niezbędnego elementu konstrukcyjnego stosunku prawnego, co oznacza, że w takiej sytuacji brakuje elementu koniecznego dla zawarcia umowy kredytu (zob. m.in. wyrok SN z 18 października 2023 r., II CSKP 122/23).

W razie uznania, że postanowienie umowy kredytu indeksowanego lub denominowanego odnoszące się do sposobu określania kursu waluty obcej stanowi niedozwolone postanowienie umowne i nie jest wiążące, w obowiązującym stanie prawnym nie można przyjąć, że miejsce tego postanowienia zajmuje inny sposób określenia kursu waluty obcej wynikający z przepisów prawa lub zwyczajów (uchwała całej Izby Cywilnej z 25 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22). Oznacza to, że nie jest możliwe wypełnienie powstałych w umowie luk po usunięciu z niej abuzywnej klauzuli waloryzacyjnej przez odwołanie się m.in. do art. 358 § 2 k.c. czy art. 24 ust. 3 ustawy o NBP. Również w orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej wprost wyklucza się, aby sąd krajowy mógł zmieniać treść nieuczciwych warunków zawartych w umowach (zob. wyrok TSUE z 26 marca 2019 r., C-70/17 i C-179/17, Abanca Corporación Bancaria SA przeciwko Albertowi Garcíi Salamance Santosowi i Bankia SA przeciwko Alfonsowi Antoniowi Lau Mendozie i Verónice Yulianie Rodríguez Ramírez). W wyroku z 3 października 2019 r., C-260/18, Kamil Dziubak i Justyna Dziubak przeciwko Raiffeisen Bank International AG, Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej przyjął, że art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 stoi na przeszkodzie wypełnianiu luk w umowie, spowodowanych usunięciem z niej nieuczciwych warunków, które się w niej znajdowały, wyłącznie na podstawie przepisów krajowych o charakterze ogólnym. Stwierdzenie nieuczciwego charakteru takiego warunku w umowie powinno skutkować „przywróceniem” sytuacji prawnej i faktycznej konsumenta, w której powinien się znajdować, w przypadku braku takiego warunku. Oznacza to, że nieuprawnione byłoby zastąpienie przez sąd postanowień niedozwolonych innymi, polegającymi np. na odwołaniu się do kursu

walut stosowanego przez Narodowy Bank Polski. Możliwość takiej zmiany umowy przez sąd stałaby w sprzeczności z celami prewencyjnymi dyrektywy 93/13, gdyż przedsiębiorcy wiedzieliby, że nawet w razie zastosowania klauzuli niedozwolonej umowa zostanie skorygowana przez sąd w sposób możliwie najpełniej odpowiadający ich woli, a jednocześnie dopuszczalny w świetle przepisów o niedozwolonych postanowieniach umownych.

Zwrócić ponadto uwagę należy, że art. 358 § 2 k.c. wszedł w życie 24 stycznia 2009 r. (zob. ustawę z 23 października 2008 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz ustawy – Prawo dewizowe, Dz.U. z 2008 r. Nr 228, poz. 1506). Niedopuszczalne byłoby więc stosowanie tego przepisu w odniesieniu do przedmiotowej umowy kredytu zawartej 22 grudnia 2006 r., a więc przed wejściem w życie tego przepisu.

Chybione są zatem zarzuty naruszenia art. 358 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 oraz art. 385¹ § 2 k.c. w zw. z art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 w zw. z art. 358 § 1 i 2 k.c. w brzmieniu obowiązującym od 24 stycznia 2009 r. i art. L przepisów wprowadzających kodeks cywilny.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. oddalił skargę kasacyjną, a na podstawie art. 98 § 1, 1¹ i 3 w zw. z art. 99 k.p.c. oraz § 10 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 2 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych obciążył skarżącą kosztami postępowania kasacyjnego.

Marcin Trzebiatowski

Mariusz Łodko

Kamil Zaradkiewicz

[wr]

[a.ł]